

Харківська державна академія дизайну і мистецтв

Факультет «Образотворче мистецтво»

Кафедра графіки

ЗВІТ

з переддипломної практики

студентки 4 курсу ОПП Графіка

Галь Маргарити

Керівник практики: доц. Шевченко В. Я.

ЗАВДАННЯ

на переддипломну практику

1. Вибір теми кваліфікаційної роботи
2. Обґрунтування актуальності теми
- 3.Збір інформації та систематизація підготовчих матеріалів
- 4.Аналіз та систематизація аналогів за темою
- 5.Розробка авторської концепції рішення теми
6. Ескізні пошуки композиційної побудови
7. Вибір оптимального композиційно-графічного рішення

1. Вибір теми кваліфікаційної роботи

Тема кваліфікаційної роботи: «Оформлення книги Медлін Міллер "Цирцея"».

2. Обґрунтування актуальності теми

Роман, зосереджений на історії чаклунки Цирцеї, це сучасна адаптація і переосмислення цілого пласту грецьких міфів. Водночас книга Медлін Міллер є самобутньою, надихаючи нас на нове прочитання давніх сюжетів. Авторка переосмислює класичні мотиви та події через призму жіночого голосу. В епічній поемі Гомера «Одіссея» Цирцея зображена як могутня та владна жінка, яка чаклунства затримує Одіссея та його людей на своєму острові протягом року. Проте Міллер, завдяки своїй фантастичній оповіді, перетворює Цирцею на складний і багатогранний персонаж, створюючи для неї власний епос, наділяючи її свободою волі, власними бажаннями. Таким чином, авторка роману зображує більш інклюзивний та різноманітний досвід людського життя.

Історії Гомера дуже реальні та актуальні дотепер. Якщо прибрати богів та монстрів, за своєю суттю, «Одіссея» — це історія виснаженого ветерана війни, який відчайдушно намагається повернутися додому до своєї родини та намагається знову увійти у буденне життя. Цирцея вирушає в схожу одіссею — вона народилася в жахливій, жорстокій сім'ї та мусить знайти спосіб залишити їх і створити новий дім для себе. Цікаво, що Одіссеї займає лише два розділи книги Цирцеї — жест, який відображає дві книги «Одіссеї», до яких включена Цирцея. В «Одіссеї» Цирцея дуже чітко є втіленням чоловічої тривоги щодо жіночої сили — страх полягає в тому, що якщо жінки мають владу, чоловіків перетворюють на свиней. Слово «відьма» досі використовується як образа на жінок, які мають таку владу, що нервує суспільство. Цирцея народжується німфою, однією з найнижчих у божественних термінах. У стародавній міфології у німф було мало волі щодо власного життя. Проте, коли ми бачимо Цирцею в «Одіссеї», вона надзвичайно могутня, здатна на великі руйнування, а також велику доброзичливість [3]. Лейтмотивом роману є питання того, чим насправді являється чаклунство. Чи це дар від народження, і що для активації цього дару потрібно? Чаклунство Цирцеї є зрозумілою алюзією на мистецтво, ремісництво. Це вічне питання резонує з кожною людиною, адже творчість і

майстерність присутня у всіх аспектах життя, навіть якщо замість магічних зілляв на кухні підбирається суміш прянощів для вечері. Дар Цирцеї — перетворення і вона трансформується від початку роману до кінця. Її історія — це пошук і створення власного місця, власної долі, зусилля жити в злагоді із собою, зустріч та подолання помилок і страхів минулого. Міфологія розповідає про сутність людини. Міфи торкаються чогось універсального — вони допомагають нам зрозуміти, як бути у світі. Вони мають здатність постійно змінюватись, постійно перегортатись новими гранями, відображати момент, у якому ми перебуваємо. Традиція переказу міфів така ж стара, як і міфи самі по собі. Тому ми повертаємося до них знову і знову.

3.Збір інформації та систематизація підготовчих матеріалів

Найочевидніший і найголовніший крок у початку роботи над оформленням книги - ознайомитись із самою книгою. Тож, це черепаха, на якому базується подальший світ систематизації матеріалів. Книга читалась одночасно з підкресленням цитат, влучних епітетів, символів, а то і цілих сцен. Ці примітки, разом з вже надбаною базою знань про давньогрецький світ та міфологію, збирались у путівникові сузір'я. У випадках, коли художнє оформлення має не тільки продати, але й підсвітлювати теми, що розкриває книга, для влучного оформлення важливе усвідомлене розуміння тексту. Ознайомлення з ключовими темами роману і героями не стабільний процес, адже оформлення і робота над епосом Цирцеї перетворилась на свій окремий маленький епос. Після першого прочитання роману і осмислення його власними силами, до справи підключились додаткові матеріали-огляди книги, міфів, витвори мистецтва. У пані Міллер є власний сайт з корисними матеріалами для тих, хто знайомиться з романом і культурними кодами, які огортають багатовікову постать Цирцеї. Дуже цінно, коли автор сам дає характеристику, трактування, або просто відгукується про своїх персонажів, мотиви сюжету, тощо. Це допомагає поглибити перспективу, коли окрім голосу автора непосредньою у тексті ми маємо голос автора ніби за лаштунками. Тому в нагоді стали інтерв'ю, статті, вивчення творчого шляху авторки, того, дослідження яких тем цікавило її у власному творі. Наприклад, важливо і цікаво було прослідкувати

те, як в різний час по-різному трактували образ головної героїні роману. Журнал «Ancient Greece» з серії DK Eyewitness Books [4] допоміг освіжити знання по культурним пам'яткам і творам мистецтва Стародавньої Греції. Була зібрана візуальна колекція дотичних до теми оформлення художніх творів, культурно-археологічних пам'яток, елементів побуту, одягу тощо. Також, багато уваги приділено чорно-фігурному вазопису, як візитівці давньогрецького стилю. Оскільки Цирцея чарівниця і пані Міллер в одному з інтерв'ю згадувала про своє захоплення властивостями рослин, тож увагу варто було приділити вивченню автентичних грецьких трав, як їх використовували у стародавні часи, які міфи і повір'я з ними пов'язані [7], [8]. Натхненням слугували романтичні полотна польського живописця, що починав свій життєвий шлях у Харкові, Генріха Семирадського.

Повертаючись знову до першоджерела – книги, загостреним після досліджень оком, уважно були опрацьовані нотатки, виписані характеристики і символи ключових персонажів. Для проекту цілком була створена база даних з усіма нотатками, правками, важливими матеріалами, посиланнями. Була проведена робота над відбором глав для ілюстрацій, найбільш привабливих для створення зображення та художнього оформлення сцен. Після цього обрані сцени з глав конспектувались, виписувались цитати, важливі деталі, посилання до сторінок, збиралась візуальні референси до кожної ілюстрації.

4. Аналіз та систематизація аналогів за темою

У популярному сегменті Грецької міфічної фантастики (Greek Mythical Fiction), більшість якого складають ретелінги (вои, як правило, є новою версією старої історії), яскраво помітні загальні тенденції в оформленні палітурок книжок. Оскільки дипломна робота сфокусована на авторській ілюстрації, палітурки з фрагментами живопису чи античних статуй, опустимо і розглянемо саме мальовані обкладинки. Їх об'єднують спільні елементи, а саме впізнавані образи, що відсилають нас до античності: статуї, мармурові прожилки, позолота, амфори, колони меандри, силуетність і контрастність чорно-фігурного вазопису. Ці образи прості і потужні – як дракон на обкладинці класичної фантазійної книжки – вони привертають увагу і задають

потенційному читачеві тему книги. Обкладинки частіше за все виконані у теракотових, чорних, золотих, бронзових і зеленувато-блакитних відтінках (що з одного боку гармонійно підкреслюють теплі відтінки, з іншої – вдало відсилають нас до бронзової патини).

Спектр тягнеться від насичених орнаментальних палітурок до мінімалізму. Наприклад, нове видавництво від Chronicle Books серії письменника, актора і коміка Стівена Фрая «Mythos» — це сучасна збірка стильно переказаних грецьких міфів. Ми бачимо сучасний шрифт, обмежену яскраву кольорову палітру, лаконічні, проте виразні і впізнавані ілюстрації, котрі змістовно передають специфіку кожної книги серії (Міфи, Герої, Троя). Близький до квадрату формат книг як додає простору у розміщення тексту з ілюстраціями, так і робить обкладинки універсальними символом, наприклад, щоб використовувати квадратною обкладинкою аудіокниги.

Як зазначено вище, більшість книжок це сучасний погляд на загальновідомі міфи та сюжети. Міфи несуть в собі кон'юнктуру конкретного часу та культури, в яких вони були виникли. Переосмислення міфології молоддю допомагає читачам знайти нові способи зв'язку з цими вічними потужними темами та архетипними історіями. Отже, палітурка та оформлення теж має сучасно переосмислювати античні образотворчі коди.

5.Розробка авторської концепції рішення теми

Першим етапом роботи над концепцією книги був вибір формату. Книга передбачається рясно ілюстрованою, проте не дитячою, чимось, що тяжіє до подарункового/колекційного формату. Отже, це не настільна книга, проте й не велика енциклопедія, котру незручно довго тримати в руках. Переглянувши книги з домашньої бібліотеки і книгарень, приємним розміром здався формат «Піранезі» Сюзанни Кларк видавництва «Рідна Мова» - 150x225 мм. Проте, для ілюстрацій та білого простору в оформленні хотілось додати більше полів, тож формат зупинився на розмірі 18 x 22,5см (що вийшло майже форматом «Mythos» Стівена Фрая 19,69 x 24,38 см). В процесі розробки ескізів було прийняти рішення збільшити поля книги, щоб дати більше повітря і місця для ілюстрацій.

Задачею для оформлення цього проекту є створення оформлення книги, яка б поєднувала в собі автентичність давньогрецької естетики з сучасними трендами книжкового дизайну. Символізм та алегорії є важливими у тексті роману, тож оформлення книги має його підсилювати і підкреслювати. В оформленні використовуються яскраві образи, працюючи разом з витонченим стилем письма авторки, мають створити для читача багатий захопливий світ. Ілюстрації мають відповідати багатогранному тону історії – від затишку рідної домівки до драматичної страшної безодні світового океану.

Також в оформленні варто використати тему мозаїки, адже окрім привабливого елементу оформлення, це потужний образ. По-перше в обох романах Медлін Міллер присутній образ обережно, правильно відібраних слів, які стають плиточками у мозаїці. Маленькі часточки, які разом складають загальну картинку – чи не образ для людини, жінки, богині, яка по шматочкам складає власну картину світу і власну ідентичність? На думку одразу спадає кінцугі – відновлення розбитої порцеляни клеєм із додаванням золота, або інших металів. Концептуально естетика кінцугі полягає в прийнятті недоліків і вад. Воно виділяє тріщини та сліди ремонту в контексті продовження, а не закінчення, життя речі, робить їх частиною історії та краси предмета. Це мистецтво вчить нас цінувати недосконалість, адже саме вона робить життя цікавим і унікальним. Поєднавши ці два образи, ми отримуємо оформлення, що резонує з головною темою роману: пошук самоідентичності, та відновлення себе у процесі цього самого пошуку. Читач отримує такий собі спостережливий погляд зі сторони на богів і людей. Оскільки оповідачкою власної історії є Цирцея, читач бачить світ її очима – ще один важливий символ, адже її золоті сяючі очі це перше, що видає в ній богиню, на відміну від людського голосу. Більшість ілюстрацій, де фігурує Цирцея – це її погляд у власне відображення.

Рішення простору розвороту було натхненне ілюстраціям Френсіса Вальєхо до книги Роксан Орджилл «Jazz Day: The Making of a Famous Photograph». Живі, м'які, яскраві силуетні ілюстрації, котрі грають зі світлим простором паперу. Концепцією оформлення натхненням стали ексклюзивні книги видавництва The Folio Society. Тому концепцією було обрано

подарункове/колекційне видання. Такий формат дозволяє ретельно і з любов'ю вести проєкт, відшліфувати його до найкращого результату. Натхненне давньогрецьким мистецтвом, ця книга має наслідувати його ключовим ознакам: гармонії, зв'язку з природою, увазі до деталей, прагненню прекрасного. Ця дипломна робота - насичена яскравими ілюстраціям книга на кремовому папері, з коробкою для зберігання і тканинною закладкою. Колекційні видання завжди знаходять свою аудиторію, адже це гарний подарунок як для себе, так і для близьких. З таким виданням із твором можна знайомитись як вперше, так і вдруге, адже кожне видання підсвічує історію по-новому. Оформлення має підкреслити красу та глибину історії. Не дарма ілюмінація рукописів походить від лат. *illumino* — освітлюю, прикрашаю. Така книга стає окрасою домашньої бібліотеки, до неї можна повертатись знову і знову. У час, коли доступність тексту не являється проблемою: великим попитом користуються електронні книги, аудіокниги, або застосунки для читання на телефоні, чи планшеті, паперова книга повертається до свого статусу витвору мистецтва. Тому задачею стояло використати унікальні особливості паперової книги для створення тактильного, візуального, чуттєвого досвіду взаємодії з текстом.

7. Вибір оптимального композиційно-графічного рішення

Для комплексного оформлення глави був обраний 7 розділ книги, в якому Цирцею відправляють у вигнання на маленький занедбаний острів Ея (Давньогрецька: Αίαία). Це вкритий лісами та дібровами острів, з пасовищами і скелями, майже з кожної частини якого можна побачити море. Цей розділ послужив своєрідним фрагментом для ознайомлення з книгою. Адже ця глава зачіпає всі значущі для книги теми: родинні стосунки, невід'ємний від образу Цирцеї міфічний острів, розквіт її чаклунства, приручення диких звірів, пошук самоідентичності. Це початок самостійного життя Цирцеї, випробовування себе і власних здібностей.

Також, були обрані розвороти з ілюстраціями і версткою тексту впродовж усієї книги. До глав, що давали найбільше можливостей для ілюстрування, були зроблені численні пошукові нариси (з ними можна ознайомитись в ілюстративному ряді). Ці варіанти звужувались до меншої кількості, правились

і ретельно дороблялись, поки не знаходилась найвлучніші для концепції, найцікавіші варіанти. Окрім цього, метою було показати різні композиційні вирішення розворотів, які б збагачували візуальне сприйняття тексту. Наприклад, це вертикальна смуга збоку, полоса ілюстрації зверху, чи внизу розвороту, ілюстрація на одній сторінці, що продовжується на іншій.

Багато варіантів також були у розробці обкладинки, форзацу та оформлення в цілому. Обкладинка має не тільки відобразити, або підкреслювати суття книги, але й продавати її. Для обкладинки, як і для форзацу, був обраний мінімалістичний, спокійний варіант. Цієї стилістики відсилання на давньогрецький вазопис дотримано і оформлення титулу з вихідними даними.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

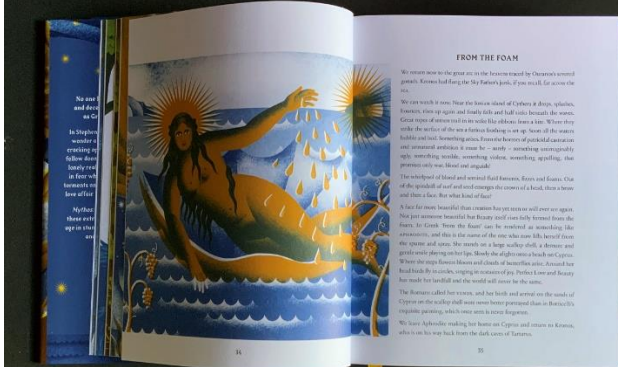
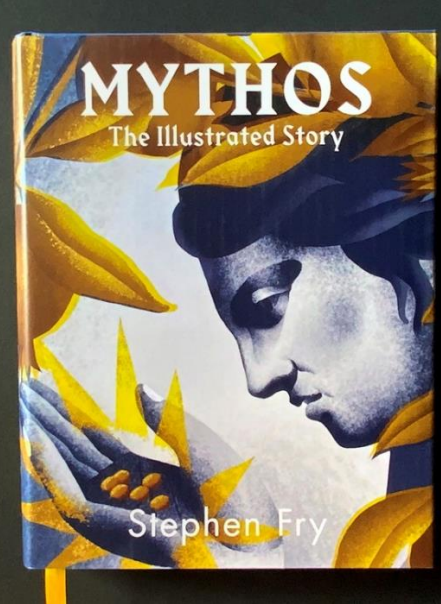
1. Madeline Miller // *Circe*. London: Bloomsbury Publishing, 2019. 393 P.
2. Медлін Міллер // *Цирцея* // пер. з англ. О. Гладкого. // ТОВ «Видавництво “Біват”», 2024. 400 с.
3. World History Encyclopedia. «Interview: Circe by Madeline Miller»
URL: <https://www.worldhistory.org/article/1372/interview-circe-by-madeline-miller/>
4. Anne Pearson // *Ancient Greece (DK Eyewitness Books)*. London: DK Children, 2007. 72 P.
5. Joseph Campbell: «The Homeric Legends: The Lessons of the Three Nymphs.»
URL: <https://youtu.be/2QRBUBURdMg>
6. Madeline Miller: « The depth of myths comes from the multiplicity of possible interpretations.»
URL: <https://lelephant-larevue.fr/formats/madeline-miller-the-depth-of-myths-comes-from-the-multiplicity-of-possible-interpretations/>
7. Greeker than the Greeks: «12 Aromatic Herbs of Ancient Greece – Their Myths and Uses.»
URL: <https://greekertanthe Greeks.com/12-important-aromatic-herbs-of-ancient/>
8. Gavin Hardy: «The Uses of Plants in Medicine in Ancient Greece and Rome»
URL: <https://youtu.be/oW0zJKcKmyc>
9. Greek Mythology Retellings
URL:
https://www.goodreads.com/list/show/162452.Greek_Mythology_Retellings_
(дата звернення: 02. 05. 2024)
10. Mirjam Plantinga // «Hospitality and Rhetoric: The Circe Episode in Apollonius Rhodius' "Argonautica"» *The Classical Quarterly, New Series, Vol. 57, No. 2* Cambridge University Press, 2007. pp. 543-564.
URL: <https://www.jstor.org/stable/27564094>

11. Kate Lewis // The Art of Assassin's Creed Odyssey. London: Titan Books, 2018. 208 P.
12. Madeline Miller: «The wily wife: why Homer's patient, faithful Penelope is more cunning than Odysseus». The Telegraph.
URL: <https://www.telegraph.co.uk/books/classic-books/wily-wife-homers-patient-faithful-penelope-cunning-odysseus/> (дата звернення: 02. 05. 2024)
13. Madeline Miller: «From Circe to Clinton: why powerful women are cast as witches». The Guardian.
URL: <https://www.theguardian.com/books/2018/apr/07/cursed-from-circe-to-clinton-why-women-are-cast-as-witches> (дата звернення: 02. 05. 2024).
14. Jorge Rivera-Herrans. EpicTheMusical: The Circe Saga. Label: Winion Entertainment LLC
15. Madeline Miller: «An epic conclusion to my Homeric odyssey». The Telegraph.
URL: <https://www.telegraph.co.uk/culture/books/9302769/Madeline-Miller-an-epic-conclusion-to-my-Homeric-odyssey.html> (дата звернення: 02. 05. 2024).

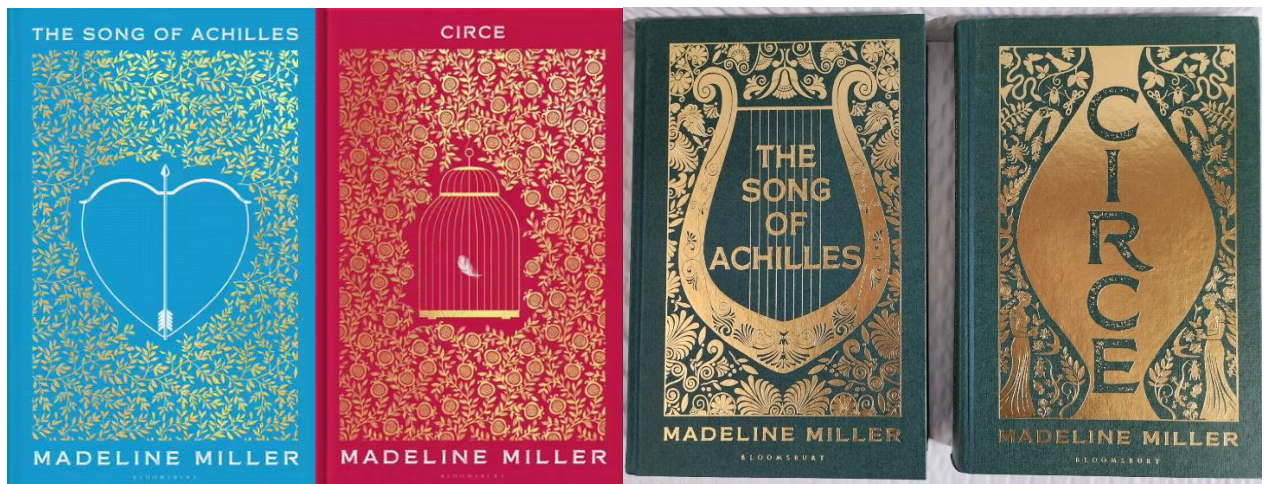
АНАЛОГІ, ІЛЮСТРАТИВНІ МАТЕРІАЛИ

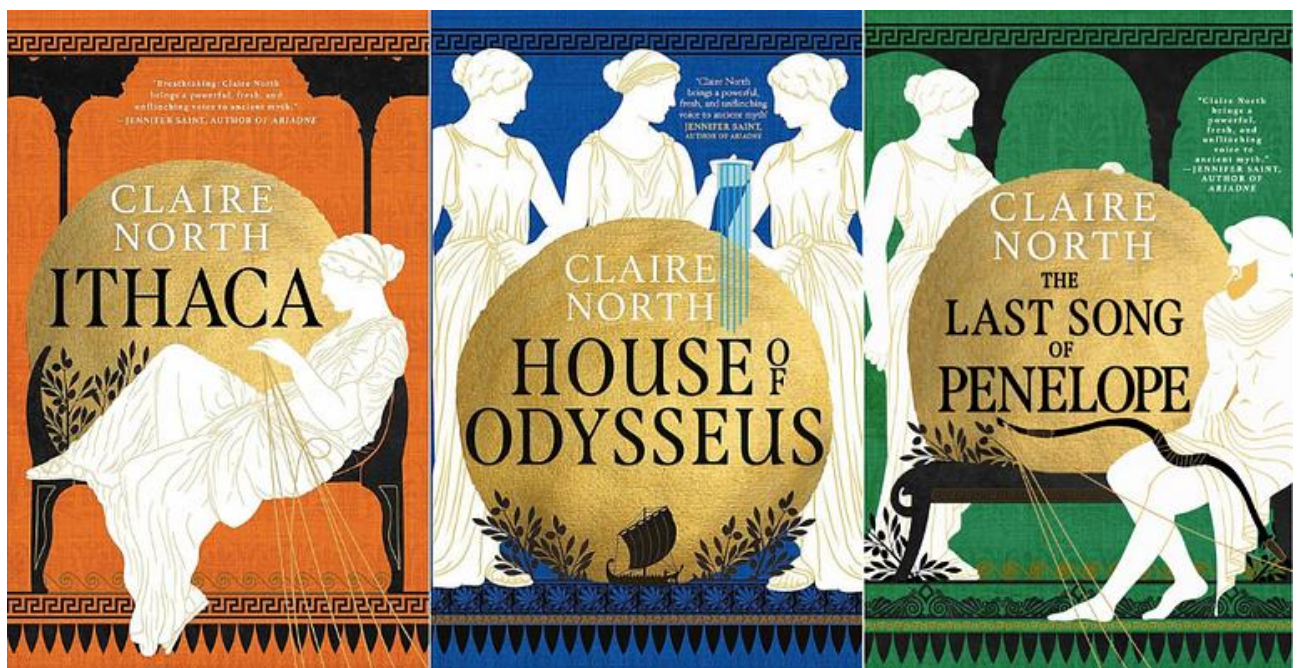
Серія «Mythos» Стівен Фрай, Chronicle Books Publisher (2019).

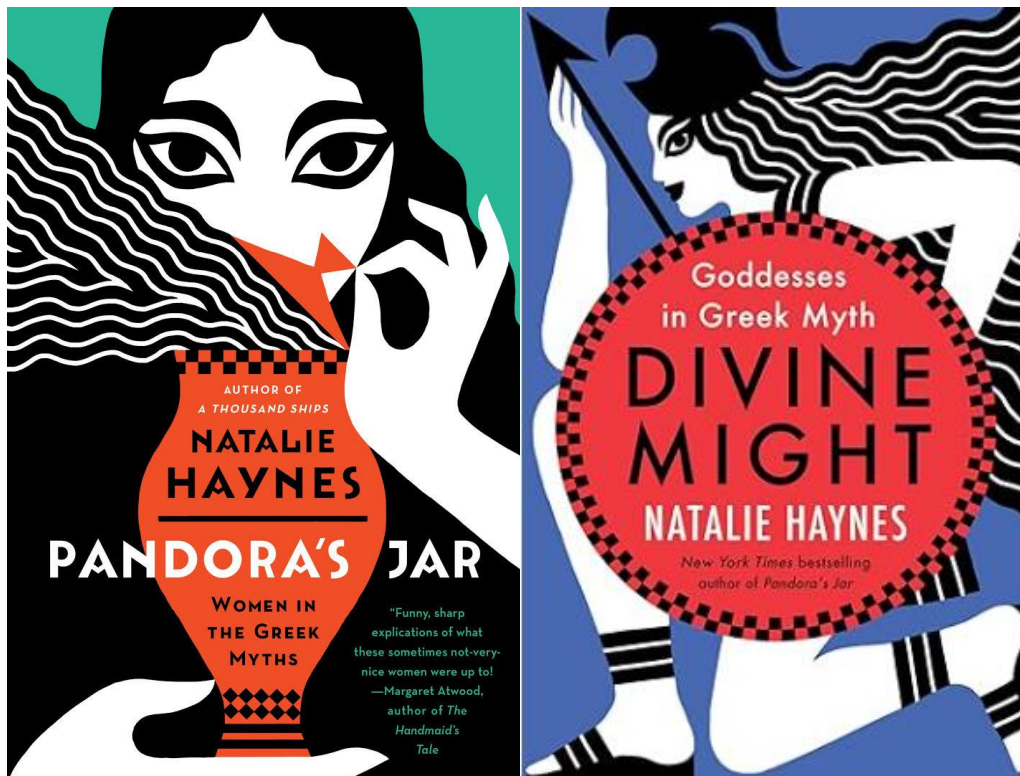
«Mythos. Ілюстрована історія» Стивен Фрай, Ілюстратор Хесус Сотес Вісенте, Penguin Random House (2023).

«Пісня Ахілла» та "Цирцея" Медлін Міллер
Bloomsbury Publishing (2021, 2022).

«Ітака» (2022), «Дім Одиссея» (2023), «Остання пісня Пенелопи» (2024)
Клер Норт, RedhookPublisher.

«Банка Пандори: жінки в грецьких міфах» (2022),
«Божественна сила: Богині» Наталі Хейнс (2024)
Harper Perennial Publisher.

«Банка Пандори: жінки в грецьких міфах» (2020),
«Божественна сила: Богині» Наталі Хейнс (2023)
Picador Publisher .

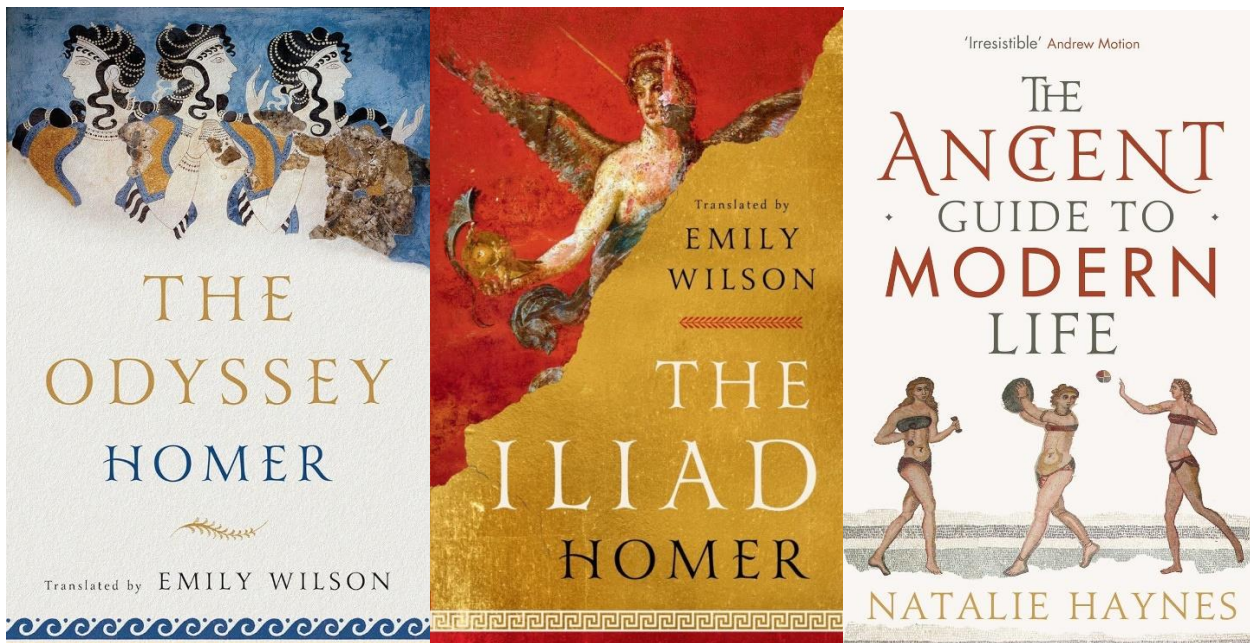

«Stone Blind» Наталі Хейнс, Harper Publisher (2023),
 «Тисяча кораблів» Наталі Хейнс, Harper Publisher (2021),
 «Діти Іокасти» Наталі Хейнс, Harper Perennial (2024).

«Аріадна» Дженніфер Сейнт, Wildfire Publisher (2021),
 «Електра» Wildfire Publisher (2022),
 «Аталанта» Дженніфер Сейнт, Wildfire Publisher (2023).

«Одіссея» Гомер, перекладачка Емілі Вілсон, W. W. Norton & Company (2017),
 «Іліада» Гомер, перекладачка Емілі Вілсон, W. W. Norton & Company (2023),
 «Стародавній путівник до сучасного життя» Наталі Хейнс Profile Books
 Publisher (2010).

«Теракотова чаша-кратер. Одиссей переслідує чарівницю Цирцею.»
 Приписується художнику Персефоні,
 червонофігурний вазопис, (бл. 440р. до
 н.е.).

«Геліос керує своєю колісницею
 сонця» Метоп з храму Афіни в
 Іліон (300-280 рр. до н.е). Берлін,
 Пергамський музей.

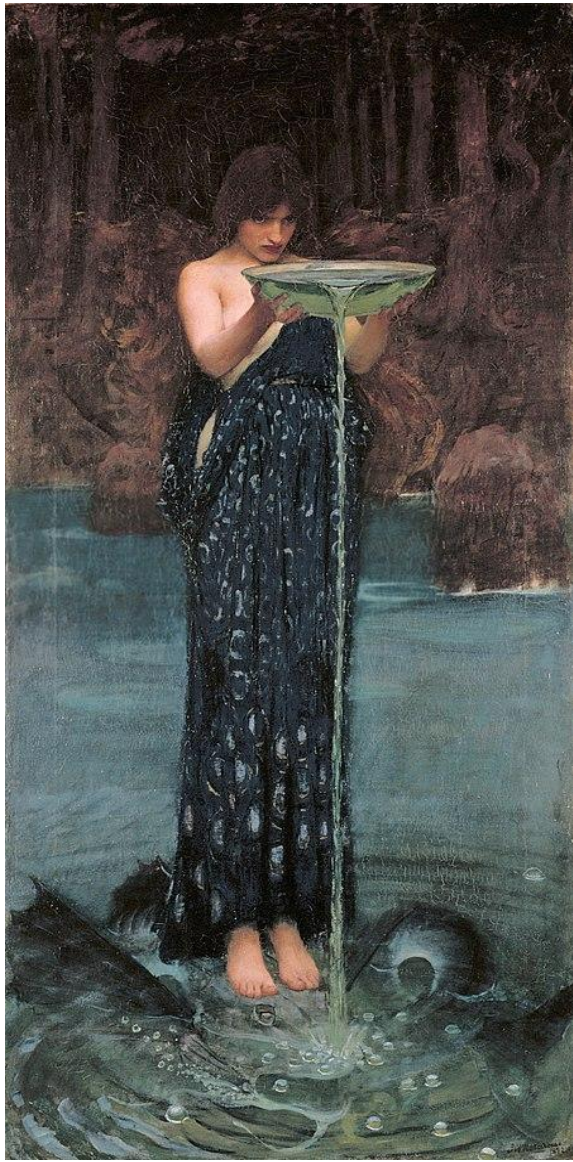

«Цирцея» Райт Баркер (1889р)

«Цирцея сидить з книгами і чарівною паличкою; праворуч люди, перетворені на тварин».

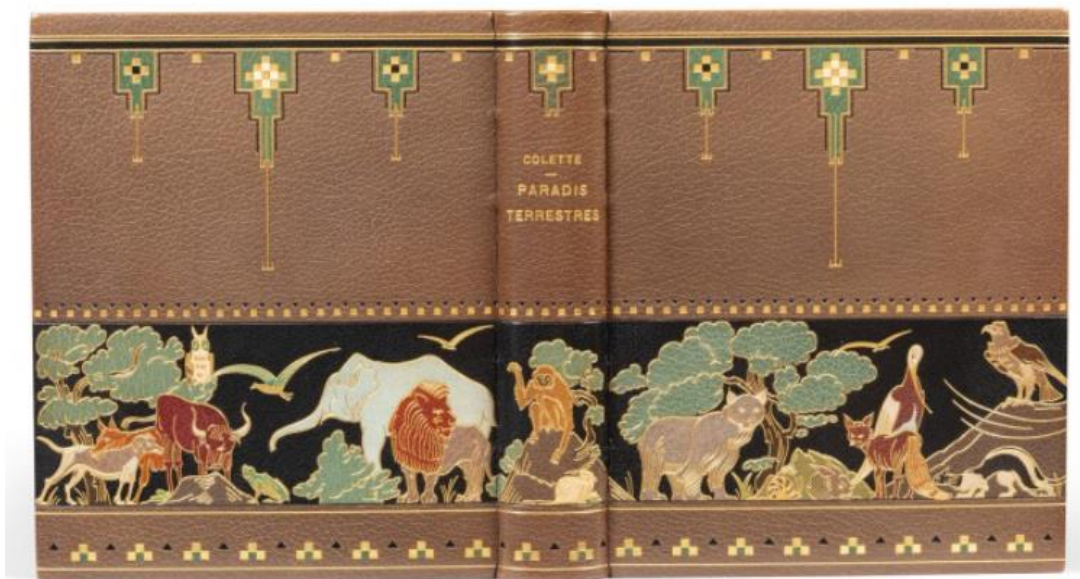
Офорт Г.Б. Кастільоне (між 1650 і 1659 роками).

Цирцея Інвідіоза (Ревнива Цирцея) (1892),
Цирцея пропонує чашу Одиссею (1891) Джон Вотерхаус.

«Цирцея перетворює чоловіків Одиссея на свиней» Ганс Ніколай Хансен, офорт (1902).

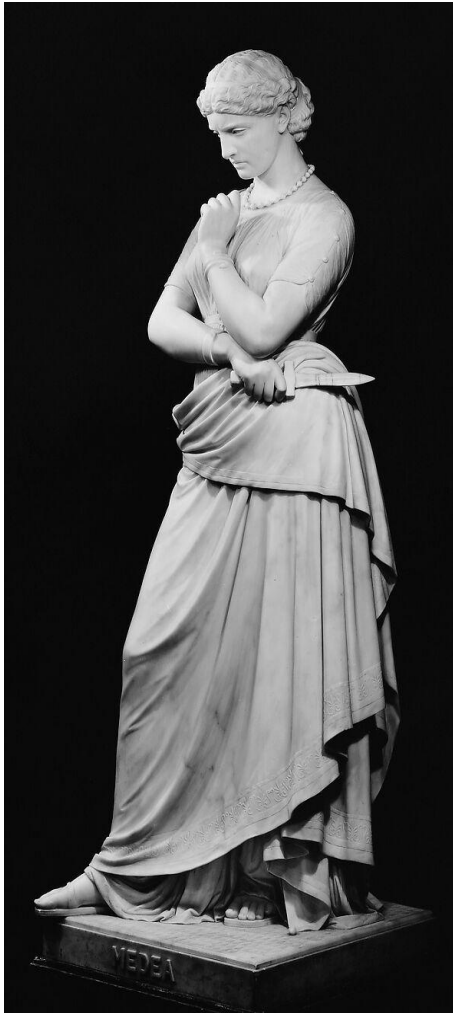
Jouve, Paul — Colette. Paradis (1932).

«Цирцея і Одиссей» Алессандро Аллорі (1560р)

«Цирцея» Бертрам Макеннал, бронзова скульптура (бл.1893).

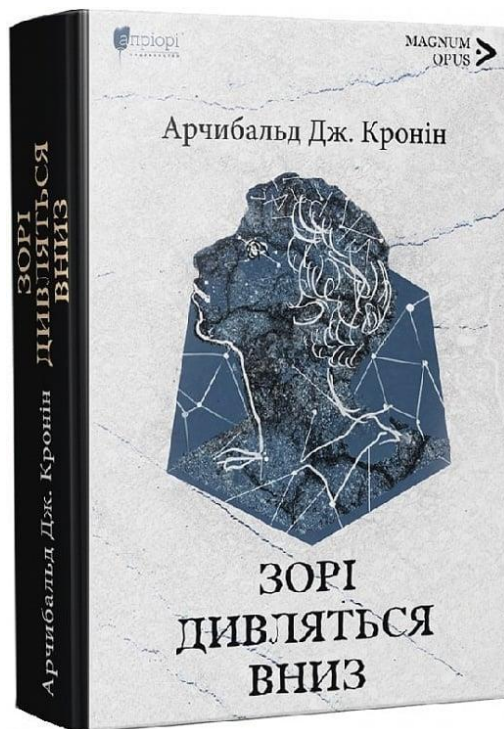
«Медея» Вільям Ветмор Сторі, мармурова статуя (1865-1868).

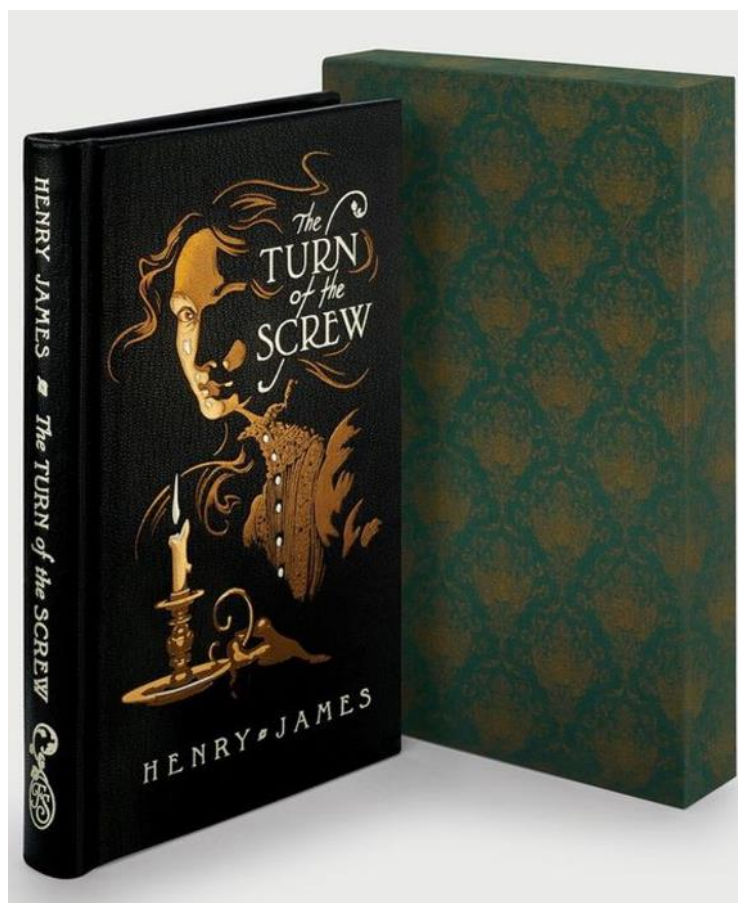
Luthien and Huan by Em Niwa.

«Цирцея» Джулія Маргарет Кемерон, фотографія (1865)
Підпис: «Хто не знає Цирцеї/доньки Сонця» Джон Мілтон.

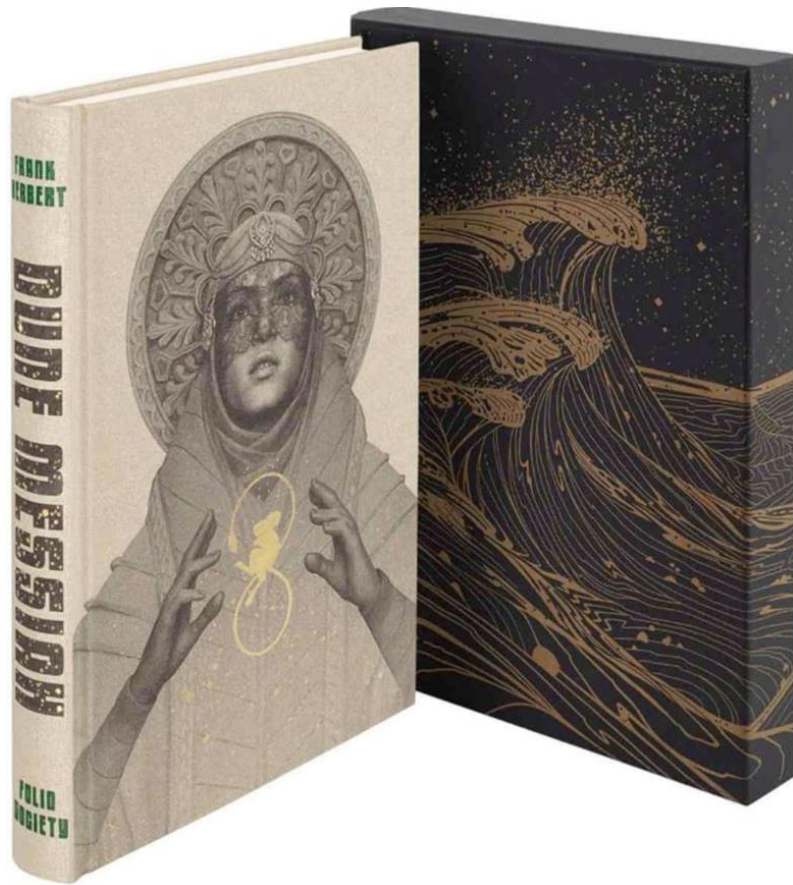

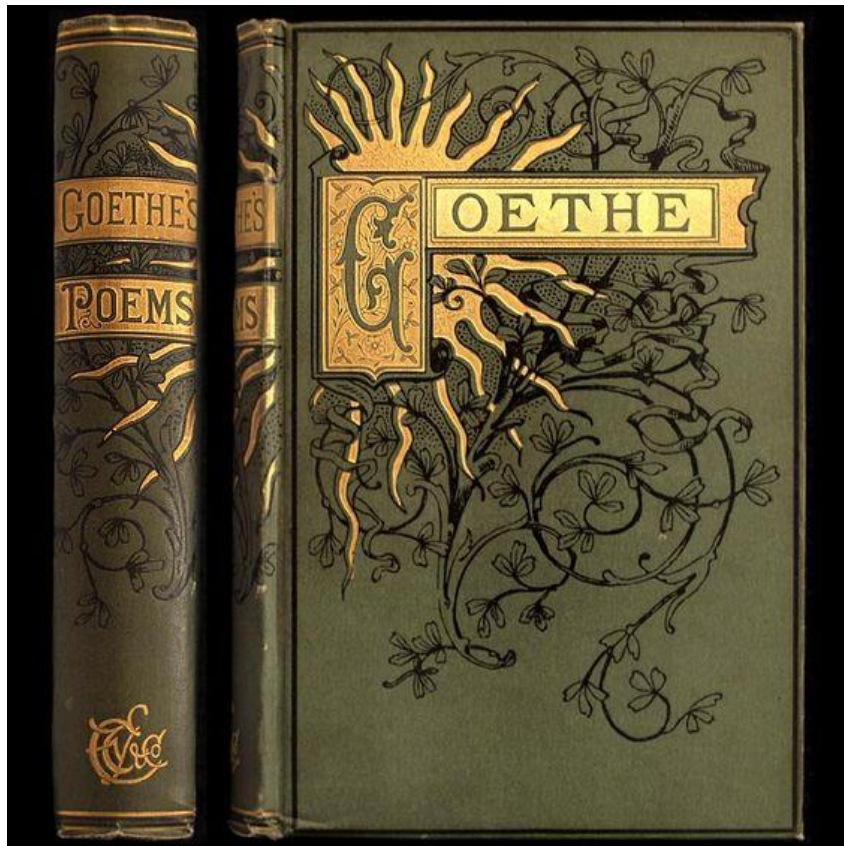
«Зорі дивляться вниз» Арчибальд Дж. Кронін. Видавництво Апріорі (2023).

«The Turn of the Screw» Henry James. . Illustrated by Audrey Benjaminsen. The Folio Society.

«Dune Messiah» Frank Herbert. Illustrated by Hilary Clarcq. The Folio Society.

"The Poems of Goethe» Translated in the Original Metres. Thomas Y. Crowell & Co Publishing (1882p)

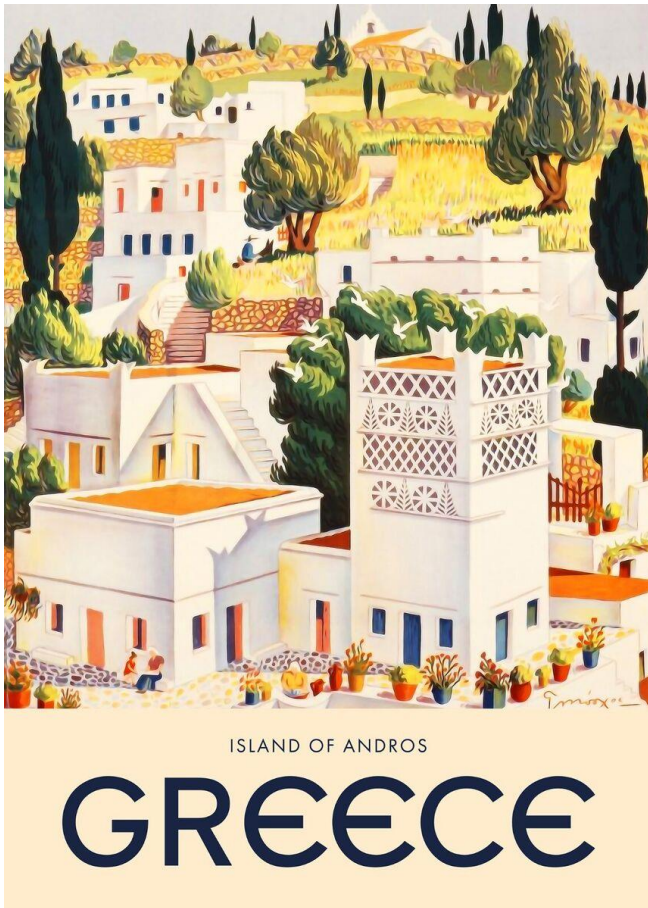

«Mort» Terry Pratchett. Illustrated by Omar Rayyan .The Folio Society (2016).

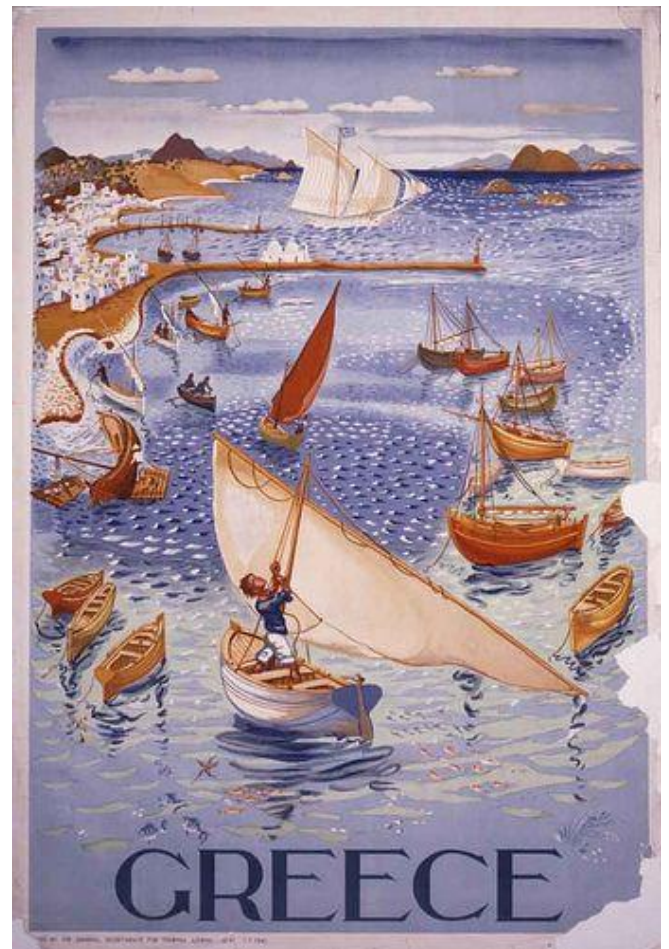

Au jardin des gemmes - Léonard Rosenthal - 1924

Island of Andros, Greece vintage travel poster by unknown author, (1940s).

Vintage travel poster of Greece designed by S. Vassiliou, (1947)

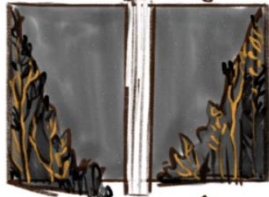

Перші композиційні пошукові нариси ілюстративного ряду та палітурки

ЗАГИНИ СУПЕРОБКЛАДИНКА

спг-рослинч

КАНТ, ЛЕВИЦІ

стилізовані під вапонс

Трави, як мозаїка + золота

С СУПЕРОБКЛАДИНКА

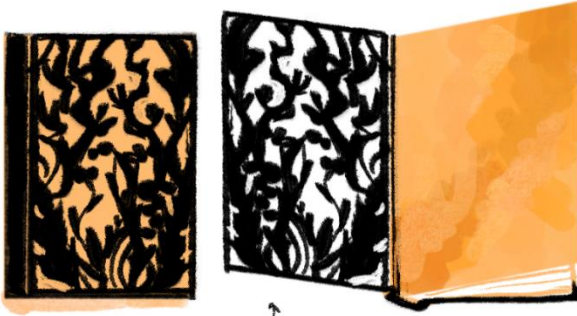
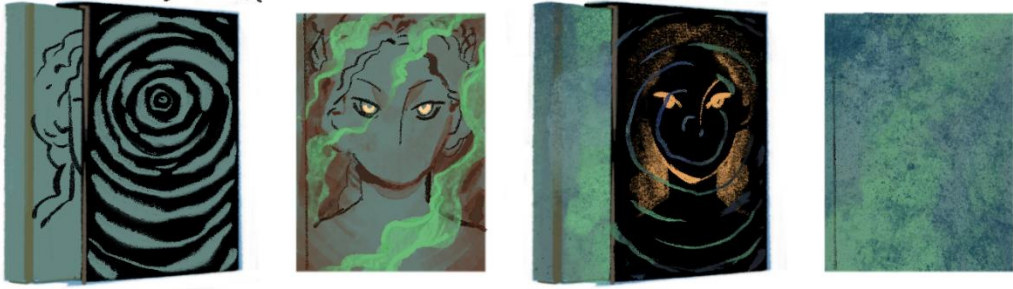
Як відображення у таві

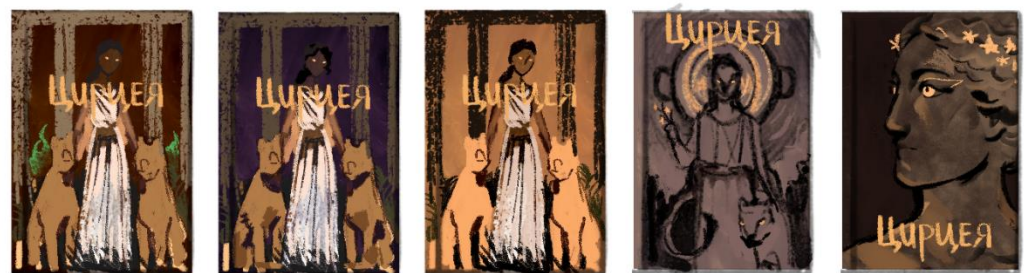
Напис в рослинах

Як поверхня води, крізь хвилі видно
образя, акцент на очах

Як витинанка ↗

Пошуки графічної мови та техніки виконання

